

III RIIGIKOGU

2. istungjärk. **Protokoll nr. 34 (24).**

1926. a.

**III Riigikogu koosolek 17. detsembril
1926. a. kell 14.25.**

Kokku on tulnud 93 Riigikogu liiget.

Valitsuse looshis: Riigivanem **J. Teemant**, välisminister **Fr. Akel**, sõjaminister **J. Soots**, kohtuminister **J. Sepp**, haridusminister **J. Lattik**, töö-hoolekandeminister **O. Tief**, kaubandus-tööstusminister **K. Kornel**, põlluminister **O. Köster**, riigisekretär **K. Terras**.

Päevakord:

1. Riigiametnikkude, -teenijate ja -töölise pühade lisatasu seadus — III lugemisel.
2. Riigiteenistusest vabastamise puhul palga edasimaksamise seadus — III lugemisel.
3. Teedeministeeriumi 1927./28. aasta eelarve arvel teede ja sildade korrashoiu tööde lepingute sõlmimise seadus — III lugemisel.
4. Riigi 1926./27. a. lisaeelarve nr. 2 — III lugemisel.
5. Hoolekande seaduse muutmise seadus — III lugemisel.
6. Petseri ja Narva-taguste maade kinnisvarade kinnistamise seadus — III lugemisel.
7. Riigikogu istungjärgule vaheaja määramine.

Koosolekut juhatab esimees **K. Einbund**.
Sekretäri kohal abisekretär **J. Piiskar**.
Koosolek algab kell 14.30 min.

Juhataja **K. Einbund**: Avan Riigikogu koosoleku. Päevakord on Riigikogu poolt määratud.

1. Riigiametnikkude, -teenijate ja -töölise pühade lisatasu seadus — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **E. Sulg**: Kuna vahepeal redaktsiooni komisjoni liikmed käesoleva seaduseelnõu on suutnud läbi vaadata, siis lubatagu, et ma seaduseelnõu sel kujul ette

kannan, nagu parandused on tehtud.

Aruandja **E. Sulg** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega seaduseelnõu pealkiri ja §§ 1—5.

Riigiametnikkude, -teenijate ja -töölise pühade lisatasu seadus.

§ 1. Riigiametnikkude ja -teenijate palga-seaduse § 3. lit. a. („R. T.“ nr. 1/2 — 1923.a.) muudetakse ja pannakse maksma järgmiselt:

a) kevade- ja jõulupühiks kummagil korral ühekordne lisatasu poole kuupalga suuruses Vabariigi Valitsuse poolt määratud tähtpäeval kõigile riigiametnikkudele ja -teenijatele, kes tähendatud päeval riigiteenistuses seisavad.

Märkus. Käesolev seadus on maksev ka 1926. a. jõulupühade lisalpalga suhtes.

§ 2. Kõigile riigiasutuste ja -ettevõtete töölisele, kes 1926. aasta jooksul 20. detsembriks 6 kuud riigiasutuste või ettevõtete teenistuses olnud, määratakse ühekordse palgalisana: 2.000 marka neile, kes ei ole õigustatud saama perekonna-abiraha ja 2.500 marka neile, kes on õigustatud saama perekonna-abiraha.

§ 3. Eelmises paragrahvis nimetatud kulude katteks avatakse riigi keskasutustele riigi 1926./27. a. lisaeelarve nr. 3. järgi tarvilikud krediidid, kuna väljamaksmisel kaetakse kulud vabadest tööliste palgakrediitidest.

Riigiettevõtted, mis töötavad erieelarvete põhjal, katavad palgalisaga ühenduses olevad kulud oma operatsiooni summadest.

§ 4. See seadus ei ole maksev oma põhikirja alusel töötavate ja põllumajanduslike ettevõtete kohta.

§ 5. Käesolev seadus hakkab maksma vastuvõtmisega.

Juhataja **K. Einbund**: Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu lõpuhääletamisel vastu võetud.

Aruandja **E. Sulg**: Teen ettepaneku, käesolev seaduseelnõu vastu võtta redaktsiooni komisjoni andmata.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

2. Riigiteenistusest vabastamise puhul palga edasimaksamise seadus — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **E. Sulg**: Kuna vahepeal seaduseelnõu redaktsiooni komisjoni liikmete poolt on läbi vaadatud ja väga vähe parandusi sisse võe-

tud, luban enesele ette kanda seaduseelnõu redaktsiooniliste parandustega.

Aruandja **E. Sulg** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega seaduseelnõu pealkiri ja §§ 1—4.

Riigiteenistusest vabastamise puhul palga edasimaksimise seadus.

§ 1. Kõik riigiametnikud ja -teenijad, kes alates 31. augustist 1926. a. koosseisude vähenemise tõttu teenistusest vabastatud, saavad oma endise koha järgi kolme kuu jooksul, arvates vabastamise päevast, palka edasi selles suuruses, nagu endisel kohal riigiteenija teenistusest vabastamise ajal.

Riigiametnikud ja -teenijad, kes vabariigi riigiteenistuses olnud kaks või rohkem aastat, saavad peale selle järgmise kolme kuu jooksul edasi pool palka.

Astub aga vabastatu eelmistes lõigetes tähendatud aja jooksul uuesti riigiteenistusse samapalgalisele või kõrgema-palgalisele kohale, siis kaotab ta õiguse nimetatud palka edasi saada endise koha järgi, arvates teenistusse astumise päevast. Saab ta aga uuel kohal vähem palka, kui eelmiste lõigete järgi makstav palk või pool palka, siis makstakse temale endise teenistuskoha järgi palgavahe vastavalt eelpool nimetatud kuude jooksul.

Märkus. Välismaail teenistuses olevatele riigiametnikkudele ja -teenijatele käesolevas paragrahvis nimetatud tasu maksimisel võetakse aluseks vastava teenistusastme palk siseriigis. Vastava teenistusastme määrab kindlaks Vabariigi Valitsus.

§ 2. Käesoleva seaduse alusel makstakse kolme kuu jooksul palka edasi ametist vabastatud Riigivanemale, ministritele ja riigikontrolörile.

§ 3. Teenistusest vabastatud riigiametniku või -teenija surma korral makstakse § 1. esimeses ja teises lõikes ning § 2. nimetatud palk kadunu ülalpidamisel olnud abikaasale, lastele ja ülenevatele sugulastele võrdsetes osades.

§ 4. Käesoleva seaduse maksimahakkamisega kaotab maksvuse riigiteenistusest vabastamise korral palga edasimaksimise seadus („R. T.“ nr. 51/52 — 1924. a.).

Juhataja **K. Einbund**: Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu lõpuhääletamisel vastu võetud.

Aruandja **E. Sulg**: Teen ettepaneku, käesolev seaduseelnõu vastu võtta redaktsiooni komisjoni andmata.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

3. Teedeministeeriumi Rahaasjanduse komisjoni aruandja **E. Sulg** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega seaduseelnõu pealkiri ja §§ 1—2.

1927./28. a. eelarve arvel teede ja sildade korrashoiu tööde lepingute sõlmimise seadus — III lugemisel.

Teedeministeeriumi 1927./28. aasta eelarve arvel teede ja sildade korrashoiu tööde lepingute sõlmimise seadus.

§ 1. Lubada kuni riigi 1927./28. a. eelarve maksimahakkamiseni teedeministeeriumi 1927./28. a. eelarve-ettepanekus ettenähtud teede ja sildade korrashoiu tööde alal lepinguid sõlmida summas kuni Mk. 130.000.000.—.

§ 2. Käesolev seadus hakkab maksma avaldamisega „Riigi Teatajas“.

Juhataja **K. Einbund**: Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu lõpuhääletamisel vastu võetud.

Aruandja **E. Sulg**: Teen ettepaneku, käesolev seaduseelnõu vastu võtta redaktsiooni komisjoni andmata.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

4. Sooviavaldus Rahaasjanduse komisjoni aruandja **E. Sulg**: Ühes praegu vastu võetud seadusega esitab rahaasjanduse komisjon sooviavalduse tuleviku kohta, mis neid küsimusi mitte ainult lähemal ajal, vaid ka tulevikus reguleeriks. See sooviavaldus on Riigikogu liikmetele välja jagatud ja kuuluks ka seaduseelnõu III lugemisel vastuvõtmisele. Sooviavaldus on järgmine:

„Riigikogu avaldab soovi, et Vabariigi Valitsus välja töötaks seaduseelnõu, mille põhjal teedeministeeriumil oleks õigus teede ja sildade korrashoiu tööde ettevalmistamise otstarbel määrata kindlaks nende tööde kavad juba eelmisel aastal järgneva eelarve-aasta eelarves ettenähtavate krediitide arvel.“

See igatahes on väga tarvilik korraldus ja võimaldab tulevikus neid töid, mis võib olla suuremal arvul kui praegu, teostatakse, otstarbekohaselt korraldada. Panen ette, sooviavaldus vastu võtta.

Juhataja **K. Einbund:** (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on sooviavaldus vastu võetud.

5. Riigi Rahaasjanduse komisjoni aruandja **K. eelarve nr. 2 — Tonkman** kannab ette **III lugemisel** ja eraldi hääletamisel

võetakse vastu nähtava enamusega seaduseelnõu pealkiri, vähendamise osas rahaministeeriumi erakorralised kulud, suurendamise osas Riigikogu, Riigivanema ja riigikantselei, riigikontrolli, rahaministeeriumi, kaubandus-tööstusministeeriumi, haridusministeeriumi, kohtuministeeriumi, siseministeeriumi, sõjaministeeriumi, põllutööstusministeeriumi, teedeministeeriumi, välisministeeriumi, töö-hoolekandeministeeriumi korralised kulud, riigi võlad, Riigivanema ja riigikantselei, rahaministeeriumi, haridusministeeriumi, kohtuministeeriumi, sõjaministeeriumi, põllutööstusministeeriumi, teedeministeeriumi, töö-hoolekandeministeeriumi erakorralised kulud, kaubandus-tööstusministeeriumi, põllutööstusministeeriumi ja teedeministeeriumi operatsioonifondid, tulud ning III osa.

Riigi 1926./27. aasta lisaelarve nr. 2.

KULUD.

I osa.

Vähendamine.

Erakorralised kulud.

B. Operatsiooni fondid.

Rahaministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

§ 4. Lääne maakonna gümnaasiumi chitamine. . . 7.000.000.—

Kokku rahaministeerium 7.000.000.—

Kokku B. — Operatsiooni fondid 7.000.000.—

Kokku kulude vähendamine 7.000.000.—

II osa.

Suurendamine.

Korralised kulud.

Riigikogu.

Peatükk II.

Kantselei.

§ 1. Palgad	124.300.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	70.000.—
§ 9. Majapidamine	14.100.—
§ 10. Sõidukulud	2.800.—
	<hr/>
Kantselei	211.200.—
Riigikogu	211.200.—

Riigivanem ja riigikantselei.

I jagu.

Peatükk I.

Riigivanem.

§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	19.600.—
§ 8. Kantseleikulud	30.000.—
§ 10. Sõidukulud	75.000.—
§ 14. Hoonete remont	89.000.—
	<hr/>
Riigivanem	213.600.—

II jagu.

Riigikantselei.

§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	59.600.—
§ 8. Kantseleikulud	100.000.—
	<hr/>
Riigikantselei	159.600.—

Peatükk III.

Riigiarhiiv.

§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	40.000.—
	<hr/>
Riigiarhiiv	40.000.—

Peatükk IV.

Riigi statistika keskbüroo.

§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	54.000.—
	<hr/>
Riigi statistika keskbüroo	54.000.—

Riigivanem ja riigikantselei 467.200.—

Riigikontroll.

§ 1. Palgad	1.042.600.—
§ 2. Ametsõidud	400.000.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	400.000.—
§ 8. Kantseleikulud	60.000.—
§ 40. Kodifikatsioon ja kirjastamine	100.000.—
	<hr/>
Riigikontroll	2.002.600.—

Rahaministeerium.**Peatükk I.****Keskasutus.**

§ 1. Palgad	97.200.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	50.000.—
§ 8. Kantseleikulud.	80.000.—
Keskasutus	227.200.—

Peatükk II.**Riigikassa.**

§ 1. Palgad	255.000.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	64.400.—
§ 7. Juriidiline abi ja kohtukulud.	100.000.—
§ 9. Majapidamine	7.400.—
§ 12. Vallasvara	40.000.—
§ 23. Väärtmärkide valmistamine	5.300.000.—
§ 90. Segakulud.	15.000.—
Riigikassa	5.781.800.—

Peatükk III.**Otsekoheste maksude peavalitsus.****A. Keskasutus.**

§ 1. Palgad	201.800.—
§ 2. Ametsõidud	100.000.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	95.000.—
§ 9. Majapidamine	35.000.—
Otsekoheste maksude peavalitsuse keskasutus	431.800.—

B. Riigi kinnisvarade maksuamet.

§ 1. Palgad	58.100.—
§ 2. Ametsõidud	15.000.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	16.600.—
Riigi kinnisvarade maksuamet	89.700.—

C. Iseäralise tulu- ja ärimaksu komitee.

§ 1. Palgad	26.800.—
§ 9. Majapidamine	1.700.—
Iseäralise tulu- ja ärimaksu komitee	28.500.—

D. Maksujaoskonnad.

§ 1. Palgad	640.000.—
§ 2. Ametsõidud	9.000.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	366.400.—
§ 8. Kantseleikulud.	160.000.—
§ 9. Majapidamine	8.400.—
Maksujaoskonnad	1.183.800.—

Otsekoheste maksude peavalitsus	1.733.800.—
--	--------------------

Peatükk IV.**Aktiisi peavalitsus.****A. Keskasutus.**

§ 1. Palgad	162.600.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	36.000.—
§ 9. Majapidamine	8.500.—
Aktiisi peavalitsuse keskasutus	207.100.—

B. Aktiisi ringkonnad.

§ 1. Palgad	517.900.—
§ 2. Ametsõidud	581.000.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	398.400.—
§ 8. Kantseleikulud.	67.400.—
§ 9. Majapidamine	44.900.—
Aktiisi ringkonnad	1.609.600.—

C. Piirituse monopol.

§ 1. Palgad	130.000.—
§ 2. Ametsõidud	5.000.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	394.800.—
§ 8. Kantseleikulud	17.500.—
§ 9. Majapidamine	691.100.—
§ 11. Veokulud	2.700.—
§ 12. Vallasvara	125.000.—
§ 26. Piirituse monopoli erikulud	55.537.400.—

Piirituse monopol 56.903.500.—

Aktiisi peavalitsus 58.720.200.—

Peatükk V.**Tolli peavalitsus.****A. Keskasutus.**

§ 9. Majapidamine	1.700.—
Tolli peavalitsuse keskasutus	1.700.—

B. Tallinna peatolliamet.

§ 1. Palgad	811.000.—
§ 2. Ametsõidud	30.000.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	450.000.—
§ 9. Majapidamine	11.300.—

Tallinna peatolliamet 1.302.300.—

C. Tolliametid.

§ 1. Palgad	326.000.—
§ 2. Ametsõidud	30.000.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	230.000.—

Tolliametid 586.000.—

Tolli peavalitsus 1.890.000.—

Peatükk VI.

Kinnisvarade hindamise amet.

§ 1. Palgad	419.700.—
Kinnisvarade hindamise amet	419.700.—
Rahaministeerium	68.772.700.—

Kaubandus-tööstusministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	14.400.—
§ 7. Juriidiline abi ja kohtukulud	167.200.—
§ 8. Kantseleikulud	14.000.—
§ 9. Majapidamine	7.900.—
§ 14. Hoonete remont	200.000.—
§ 90. Segakulud	98.000.—
Keskasutus	501.500.—

Peatükk III.

Tööstusosakond.

§ 2. Ametsõidud	30.000.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	50.000.—
Tööstusosakond	80.000.—

Kaubandus-tööstusministeerium 581.500.—

Haridusministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

§ 1. Palgad	71.400.—
Keskasutus	71.400.—

Peatükk II.

Majandusosakond.

§ 1. Palgad	51.200.—
§ 2. Ametsõidud	30.000.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	150.000.—
§ 9. Majapidamine	15.800.—
Majandusosakond	247.000.—

Peatükk III.

Kooliosakond.

A. Keskasutus.

§ 1. Palgad	61.100.—
Kooliosakonna keskasutus	61.100.—

B. Riigikoolid.

§ 1. Palgad	1.290.600.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	211.800.—
§ 8. Kantseleikulud	22.700.—
§ 9. Majapidamine	307.300.—
Riigikoolid	1.832.400.—

C. Avalikud ja erakoolid.

§ 1. Palgad	45.422.100.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	2.100.000.—
Avalikud ja erakoolid	47.522.100.—
Kooliosakond	49.415.600.—

Peatükk IV.

Teaduse- ja kunstiosakond.

B. Tartu ülikool.

§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	670.800.—
§ 9. Majapidamine	120.700.—
§ 15. Kultuuriline toetus	260.000.—
Tartu ülikool	1.051.500.—

C. Tallinna tehnikum.

§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	28.000.—
§ 9. Majapidamine	9.100.—
Tallinna tehnikum	37.100.—

D. Riigi keskarhiiv.

§ 1. Palgad	51.500.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	18.400.—
§ 9. Majapidamine	7.700.—
Riigi keskarhiiv	77.600.—
Teaduse- ja kunstiosakond	1.166.200.—

Peatükk V.

Rahvussekretärid.

§ 1. Palgad	18.000.—
Rahvussekretärid	18.000.—
Haridusministeerium	50.918.200.—

Kohtuministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	119.700.—
§ 8. Kantseleikulud	25.000.—
§ 9. Majapidamine	1.700.—
Keskasutus	146.400.—

Peatükk II.

Kohtud.

A. Riigikohus.

§ 1. Palgad	333.400.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	98.000.—
§ 8. Kantseleikulud	25.000.—
§ 9. Majapidamine	2.000.—
Riigikohus	458.400.—

B. Kohtupalat.	
§ 1. Palgad	348.800.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	63.100.—
§ 41. Tunnistajate ja ekspertide tasu	156.900.—
Kohtupalat	568.800.—

C. Rahukogud.	
§ 1. Palgad	2.859.000.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	1.034.700.—
§ 8. Kantseleikulud	807.000.—
§ 9. Majapidamine	169.500.—
§ 12. Vallasvara	394.000.—
§ 14. Hoonete remont	840.800.—
§ 41. Tunnistajate ja ekspertide tasu	3.931.000.—
Rahukogud	10.036.000.—
Kohtud	11.063.200.—

Peatükk III.**Prokuratuur.**

§ 1. Palgad	548.500.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	218.300.—
Prokuratuur	766.800.—

Peatükk IV.**Vangimajad.****A. Vangimajad.**

§ 1. Palgad	1.685.000.—
§ 2. Ametsõidud	35.000.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	1.931.000.—
§ 8. Kantseleikulud	62.400.—
Vangimajad	3.713.400.—

B. Harku alaealiste kurjategijate kolonii.

§ 1. Palgad	122.500.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	80.400.—

Harku alaealiste kurjategijate kolonii	202.900.—
---	------------------

Vangimajad	3.916.300.—
-------------------	--------------------

Kohtuministeerium	15.892.700.—
--------------------------	---------------------

Siseministeerium.**Peatükk I.****Administratiiv-osakond.**

§ 1. Palgad	281.600.—
§ 2. Ametsõidud	30.000.—
§ 7. Juriidiline abi ja kohtukulud	178.700.—
§ 9. Majapidamine	15.200.—

§ 10. Sõidukulud	2.300.—
§ 11. Veokulud	5.000.—
§ 12. Vallasvara	10.000.—
§ 14. Hoonete remont	55.000.—
§ 74. Rahvapargid ja -platsid	22.200.—
Administratiiv-osakond	600.000.—

Peatükk II.**Politsei osakond.**

§ 1. Palgad	7.248.200.—
§ 2. Ametsõidud	1.250.000.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	3.946.800.—
§ 8. Kantseleikulud	3.375.500.—
§ 9. Majapidamine	89.800.—
§ 10. Sõidukulud	13.500.—
§ 11. Veokulud	1.840.400.—
§ 12. Vallasvara	160.000.—
§ 34. Hariduslikud kulud	180.000.—
§ 42. Vangide ülevalpidamine	67.800.—
Politsei osakond	18.172.000.—

Peatükk III.**Piirivalve valitsus.**

§ 1. Palgad	985.000.—
§ 9. Majapidamine	137.400.—
§ 42. Vangide ülevalpidamine	3.000.—
Piirivalve valitsus	1.125.400.—

Siseministeerium	19.897.400.—
-------------------------	---------------------

Sõjaministeerium.

§ 1. Palgad	15.134.900.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	6.159.300.—
§ 9. Majapidamine	2.200.000.—
§ 14. Hoonete remont	1.200.000.—
§ 53. Sisseseadmine ja asutamine	150.000.—
Sõjaministeerium	24.844.200.—

Põllutöoministeerium.**Peatükk I.****Keskasutus.**

§ 7. Juriidiline abi ja kohtukulud	6.800.—
§ 9. Majapidamine	14.500.—
§ 14. Hoonete remont	20.000.—
Keskasutus	41.300.—

Peatükk II.**Maakorralduse peavalitsus.****A. Keskasutus.**

§ 1. Palgad	3.483.100.—
§ 8. Kantseleikulud	834.000.—
Maakorralduse peavalitsuse keskasutus	4.317.100.—

B. Asutused kohtadel.

§ 1. Palgad	2,009,300.—
§ 2. Ametsõidud	114,000.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	189,500.—
§ 9. Majapidamine	228,000.—
Asutused kohtadel	<u>2,540,800.—</u>
Maakorralduse peavalitsus	6,857,900.—

Peatükk III.

Põllumajanduse peavalitsus.

A. Keskasutus.

§ 1. Palgad	112,500.—
§ 8. Kantseleikulud	108,600.—
§ 9. Majapidamine	2,000.—
§ 15. Kultuuriline toetus	2,871,700.—

Põllumajanduse peavalitsuse keskasutus	3,094,800.—
--	-------------

B. Riigi seemnekontrolljaam.

§ 1. Palgad	19,600.—
§ 2. Ametsõidud	9,900.—
§ 8. Kantseleikulud	5,200.—
§ 9. Majapidamine	2,000.—

Riigi seemnekontrolljaam	36,700.—
--------------------------	----------

C. Riigi põllutöökatsejaam.

§ 1. Palgad	12,600.—
Riigi põllutöökatsejaam	12,600.—

D. Tütarlaste põllutöö- ja majapidamiskool.

§ 1. Palgad	319,900.—
Tütarlaste põllutöö- ja majapidamiskool	319,900.—

E. Kuremaa karjakasvatuskool.

§ 1. Palgad	30,500.—
Kuremaa karjakasvatuskool	30,500.—

F. Kuusiku karjakasvatuskool.

§ 1. Palgad	137,600.—
Kuusiku karjakasvatuskool	137,600.—
Põllumajanduse peavalitsus	3,632,100.—

Peatükk IV.

Loomatervishoiu peavalitsus.

§ 1. Palgad	207,600.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	46,600.—
Loomatervishoiu peavalitsus	254,200.—

Peatükk V.

Metsade peavalitsus.

A. Keskasutus.

§ 1. Palgad	340,400.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	41,000.—
§ 7. Juriidiline abi ja kohtukulud	112,000.—
§ 9. Majapidamine	4,000.—
§ 44. Autasud ja ergutusrahad	18,000.—

Metsade peavalitsuse keskasutus	515,400.—
---------------------------------	-----------

B. Asutused kohtadel.

§ 1. Palgad	11,260,500.—
§ 2. Ametsõidud	1,035,900.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	3,635,900.—
§ 8. Kantseleikulud	350,000.—
§ 9. Majapidamine	9,600.—
§ 10. Sõidukulud	85,000.—

Asutused kohtadel	16,376,900.—
-------------------	--------------

C. Metsakool.

§ 10. Sõidukulud	8,000.—
Metsakool	8,000.—

Metsade peavalitsus	16,900,300.—
---------------------	--------------

Põllutööministeerium	27,685,800.—
----------------------	--------------

Teedeministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

§ 1. Palgad	335,000.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	27,200.—
§ 9. Majapidamine	7,600.—
§ 14. Hoonete remont	160,000.—
§ 29. Loodusvarade uurimine	13,800.—
§ 73. Teede, sildade ja parvede korrashoid	6,782,900.—

Keskasutus	7,326,500.—
------------	-------------

Peatükk II.

Riigiraudteede valitsus.

§ 1. Palgad	24,870,000.—
§ 2. Ametsõidud	125,000.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	8,550,000.—
§ 5. Ametnikkude ja teenijate varustus	698,400.—
§ 7. Juriidiline abi ja kohtukulud	20,300.—
§ 9. Majapidamine	83,200.—

§ 12. Vallasvara	200.000.—
§ 13. Materjalide proovimised ja saaduste kontroll ning katsed	150.000.—
§ 44. Autasud ja ergutusrahad	340.000.—
§ 67. Rongide liikumine ja kaubavedu	624.000.—
§ 68. Veerevate abinõude korrashoid	4.632.500.—
§ 69. Teede ja raudtee ehituste korrashoid	2.805.400.—
§ 70. Varustuse talitus	3.244.700.—
§ 71. Abiettevõtte kulud	822.000.—
Riigiraudteede valitsus	47.165.500.—

Peatükk IV.

Posti-telegrahvi-telefoni peavalitsus.

A. Keskasutus.

§ 1. Palgad	365.000.—
§ 9. Majapidamine	50.600.—
§ 14. Hoonete remont	21.000.—
§ 44. Autasud ja ergutusrahad	100.000.—

Posti-telegrahvi-telefoni peavalitsuse keskasutus 536.600.—

B. Asutused kohtadel.

§ 1. Palgad	4.925.000.—
§ 2. Ametsõidud	200.000.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	2.950.000.—
§ 9. Majapidamine	181.200.—
§ 14. Hoonete remont	66.000.—

Asutused kohtadel 8.322.200.—

Posti-telegrahvi-telefoni peavalitsus 8.858.800.—

Peatükk V.

Mereasjanduse peavalitsus.

A. Keskasutus.

§ 1. Palgad	129.600.—
§ 2. Ametsõidud	10.000.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	109.200.—
§ 7. Juriidiline abi ja kohtukulud	50.400.—
§ 9. Majapidamine	10.000.—
§ 44. Autasud ja ergutusrahad	30.000.—

Mereasjanduse peavalitsuse keskasutus 339.200.—

B. Sadamad ja nende ujuvad abinõud.

§ 1. Palgad	2.040.000.—
§ 2. Ametsõidud	15.000.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	168.400.—
§ 9. Majapidamine	9.500.—
§ 14. Hoonete remont	400.000.—
§ 77. Ujuvate abinõude, tuletornide ja elektrikraanade varustus	4.000.000.—
§ 79. Ujuvate abinõude, päästejaamae, tuletornide ja elektrikraanade remont	2.700.000.—
§ 90. Segakulud	3.000.000.—

Sadamad ja nende ujuvad abinõud 12.332.900.—

C. Ehitusosakond.

§ 1. Palgad	60.900.—
§ 2. Ametsõidud	25.000.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	67.000.—
Ehitusosakond	152.900.—

D. Süvendustööd.

§ 1. Palgad	49.500.—
§ 79. Ujuvate abinõude, päästejaamade, tuletornide ja elektrikraanade remont	4.000.000.—
Süvendustööd	4.049.500.—

E. Tuletornide osakond.

§ 1. Palgad	703.700.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	163.300.—
Tuletornide osakond	867.000.—

F. Varustuse jaoskond.

§ 1. Palgad	42.600.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	34.700.—
Varustuse jaoskond	77.300.—

G. Elektrikraanad.

§ 1. Palgad	259.100.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	4.800.—
§ 79. Ujuvate abinõude, päästejaamade, tuletornide ja elektrikraanade remont	100.000.—
Elektrikraanad	363.900.—

Mereasjanduse peavalitsus 18.182.700.—

Teedeministeerium 81.533.500.—

Välisministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

§ 1. Palgad	471.600.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	80.000.—
§ 7. Juriidiline abi ja kohtukulud	6.800.—
§ 9. Majapidamine	14.400.—
§ 10. Sõidukulud	4.100.—
§ 12. Vallasvara	91.000.—
§ 80. Rahvusvaheliste lepingute sõlmimine ja täitmine	52.500.—
Keskasutus	720.400.—

Peatükk II.

Välisesindus.

A. Üldised kulud.

§ 2. Ametsõidud	1.670.000.—
Üldised kulud	1.670.000.—

B. Välisesindused.

§ 9. Majapidamine	1.525.000.—
§ 12. Vallasvara	67.800.—
§ 14. Hoonete remont	25.000.—

Välisesindused 1.617.800.—

Välisesindus 3.287.800.—

Välisministeerium 4.008.200.—

Töö-hoolekandeministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

§ 1. Palgad	85.700.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	80.000.—
§ 7. Juriidiline abi ja kohtukulud	30.000.—
§ 9. Majapidamine	10.700.—
Keskasutus	206.400.—

Peatükk II.

Hoolekande osakond.

A. Keskasutus.

§ 1. Palgad	84.100.—
§ 2. Ametsõidud	60.000.—
§ 87. Pension	23.514.100.—
§ 89. Riiklik hoolekanne	5.700.000.—
Hoolekande osakonna keskasutus	29.358.200.—

B. Lastevarjupaigad.

§ 1. Palgad	220.800.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	25.000.—
§ 9. Majapidamine	817.400.—
Lastevarjupaigad	1.063.200.—

C. Mitmesugused hoolekandeesutused.

§ 1. Palgad	179.500.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	33.000.—
§ 10. Sõidukulud	19.600.—
§ 64. Põllumajanduslikud kulud	134.400.—
Mitmesugused hoolekandeesutused	366.500.—
Hoolekande osakond	30.787.900.—

Peatükk III.

Töökaitse osakond.

A. Keskasutus.

§ 1. Palgad	43.300.—
§ 2. Ametsõidud	60.000.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	12.400.—
Töökaitse osakonna keskasutus	115.700.—

B. Töökaitse jaoskonnad.

§ 1. Palgad	93.700.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	38.400.—
§ 8. Kantseleikulud	38.000.—
§ 12. Vallasvara	3.600.—
Töökaitse jaoskonnad	173.700.—
Töökaitse osakond	289.400.—

Peatükk IV.

Tervishoiu peavalitsus.

A. Keskasutus.

§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	41.000.—
§ 15. Kultuuriline toetus	2.170.000.—
§ 48. Rahva tervishoid	1.362.800.—
Tervishoiu peavalitsuse keskasutus	3.573.800.—

B. Leprosooriumid.

§ 1. Palgad	156.400.—
§ 2. Ametsõidud	17.900.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	90.000.—
§ 8. Kantseleikulud	19.500.—
§ 9. Majapidamine	290.000.—
§ 11. Veokulud	40.000.—
§ 12. Vallasvara	35.000.—
Leprosooriumid	648.800.—

C. Tervishoiuasutused ja varjupaigad.

§ 1. Palgad	1.015.600.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	43.400.—
§ 8. Kantseleikulud	10.000.—
§ 9. Majapidamine	139.800.—
§ 14. Hoonete remont	118.500.—
§ 64. Põllumajanduslikud kulud	128.000.—

Tervishoiuasutused ja varjupaigad 1.455.300.—

Tervishoiu peavalitsus 5.677.900.—

Töö - hoolekandeministeerium 36.961.600.—

Riigi võlad.

§ 27. Riigi võlgade ja % sumine . . . . . 32.710.500.—

Riigi võlad 32.710.500.—

Korralised kulud 366.487.300.—

Erakorralised kulud.

A. Riigi keskasutuste kulud.

Riigivanem ja riigikantselei.

II jagu.

Peatükk I.

Riigikantselei.

§ 1. Rahaline tasu autasumaa tarvitamise seaduse alusel	6.000.000.—
§ 2. Autasud vabadusristi saajatele	155.000.—

Riigivanem ja riigikantselei 6.155.000.—

Rahaministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

§ 4. Sisemise automaat-telefoni sisseadmise kulud	400.000.—
§ 5. Kultuurkapitali tuludeks 2,5% piirituse ja viinamüügi sissetulekute pealt 1926. a. 1. jaanuarist kuni eelarve-aasta lõpuni	33.664.900.—
§ 6. Toetuseks omavalitsustele hädatööde korraldamiseks tööpuuduse puhul	5.000.000.—

Rahaministeerium 39.064.900.—

Haridusministeerium.

Peatükk II.

Majandusosakond.

§ 1. Uued ehitused, ümber- ja juurdeehitused riigi majades	7.000.000.—
Haridusministeerium	7.000.000.—

Kohtuministeerium.

Peatükk II.

C. Rahukogud.

§ 1. Pärnu maja ostmine	206.000.—
-----------------------------------	-----------

Peatükk IV.

A. Vangimajad.

§ 2. Haapsalu vangimaja hoonete ostmine	5.673.200.—
Kohtuministeerium	5.879.200.—

Sõjaministeerium.

§ 5. Inseneriline ja tehniline varustus	780.000.—
§ 8. Uued ehitused	70.000.—
§ 9. Rannakindlustus	507.500.—
Sõjaministeerium	1.357.500.—

Põllutöoministeerium.

Peatükk II.

Maakorralduse peavalitsus.

A. Keskasutus.

§ 4. Tagasi arvatavate maade eest inkasseeritud rentide tagasimaksmiseks	1.887.000.—
§ 5. Mitmesuguste varanduste ostmiseks	1.530.000.—

Maakorralduse peavalitsuse keskasutus 3.417.000.—

Peatükk III.

Põllumajanduse peavalitsus.

A. Keskasutus.

§ 6. Rahekahju tasumiseks	1.500.000.—
Põllumajanduse peavalitsus	1.500.000.—
Põllutöoministeerium	4.917.000.—

Teedeministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

§ 7. Maanteede ja sildade ehitamine	7.127.600.—
§ 8. Riigikogu hoone ehitus	254.100.—
Keskasutus	7.381.700.—

Peatükk II.

Riigiraudteede valitsus.

§ 6. Sonda-Mustvee kitsarööpalise raudtee uued tööd	300.000.—
§ 12. Tallinna-Nõmme vahel II tee ehitamine	4.099.500.—
§ 13. Riisipere jaamast kitsarööpalise raudtee rööbastiku ülesvõtmine	262.500.—
§ 14. Raudteel rendiplatside tegemine umbtee nr. 28 ääres	120.000.—
§ 15. Narva-Kulgu raudtee ehitamine	2.942.700.—
Riigiraudteede valitsus	<u>7.724.700.—</u>

Peatükk V.

Mereasjanduse peavalitsus.

§ 3. Hüdrotehnilised ehitused meresadamates	928.800.—
§ 9. Stenskäri tuletorni pimedada sektori valgustamine	620.000.—
§ 10. Kühvel-greiferite muretsemine Tallinna sadamale	700.000.—
Mereasjanduse peavalitsus	<u>2.248.800.—</u>
Teedeministeerium	<u>17.355.200.—</u>

Töö-hoolekandeministeerium.

Peatükk II.

Hoolekande osakond.

B. Lastevarjupaigad.

§ 3. Kinnisvara muretsemine	419.000.—
Hoolekande osakond	<u>419.000.—</u>

Peatükk III.

Töökaitse osakond.

A. Keskasutus.

§ 1. Tööpuuduse vastu võitlemiseks	10.000.000.—
§ 2. Toetus töölismajade o/ü. „Tööliste Kodule“ kinnisvara omandamiseks	5.954.000.—
Töökaitse osakond	<u>15.954.000.—</u>
Töö-hoolekandeministeerium	<u>16.373.000.—</u>
Riigi-keskasutuste kulud	<u>98.101.800.—</u>

B. Operatsiooni fondid.

Kaubandus-tööstusministeerium.

Tööstusosakond.

§ 1. Toetuslaenuks „Kesk-Kalale“	2.000.000.—
Kaubandus-tööstusministeerium	<u>2.000.000.—</u>

Põllutööstusministeerium.

Peatükk III.

Põllumajanduse peavalitsus.

A. Keskasutus.

§ 1. Ühispiimatalituste riikliku laenufondi täiendamiseks	5.000.000.—
§ 3. Põllumajanduslikkude koolide ja katsejaamade riikliku laenufondi täiendamiseks	1.000.000.—
Põllutööstusministeerium	<u>6.000.000.—</u>

Teedeministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

§ 1. Toetus laevasõiduametile	<u>1.116.000.—</u>
Teedeministeerium	<u>1.116.000.—</u>
B. Operatsiooni fondid	<u>9.116.000.—</u>
Erakorralised kulud	<u>107.217.800.—</u>
Kulude suurendamine	<u>473.705.100.—</u>
Kulude vähendamine	<u>7.000.000.—</u>
KULUDE ABSOLUUTNE SUURENDAMINE	<u>466.705.100.—</u>

TULUD.

Suurendamine.

Korralised tulud.

Peatükk X.

Kaudsed maksud.

Tollid:

§ 1. Sisseveotoll	159.000.000.—
§ 2. Väljaveotoll	20.000.000.—
§ 3. 3 ja 5% aktsidentsid	1.257.000.—
§ 4. Kantseleimaks	1.000.000.—
§ 6. Mitmesugused tulud	500.000.—
Tollid	<u>181.757.000.—</u>
Kaudsed maksud	<u>181.757.000.—</u>

Peatükk XII.

Riigi monopolid.

Piirituse monopol.

§ 1. Piirituse ja denaturaadi müük	115.500.000.—
§ 2. Tulu väljaveetavalt piirituselt	1.500.000.—
§ 5. Mitmesugused tulud	3.881.100.—
Piirituse monopol	<u>120.881.100.—</u>
Riigi monopolid	<u>120.881.100.—</u>

Riigi ettevõtted ja varandused.

Peatükk XV.

Raudteed.

§ 1. Sõidupiletid	5.000.000.—
§ 2. Pagasivedu	2.100.000.—
§ 3. Kaubavedu	68.891.000.—
§ 4. Transiit	5.000.000.—
§ 6. Maksud eelmiste aastate cest	60.000.000.—
	<u>Raudteed 140.991.000.—</u>

Peatükk XIX.

Mitmesugused riigi varandused.

§ 2. Trükitööde müük	860.000.—
§ 3. Mitmesuguste varandus- te müük	22.216.000.—
Mitmesugused riigi varandused	23.076.000.—
Riigi ettevõtted ja varandused	164.067.000.—
Korralised tulud	466.705.100.—
Tulude suurendamine	466.705.100.—

III osa.

Käesolev lisaelarve hakkab maksma avaldamisega „Riigi Teatajas“.

Juhataja **K. Einbund**: Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on riigi 1926./27. a. lisaelarve nr. 2 lõpuhääletamisel vastu võetud.

Aruandja **K. Tonkman**: Teen ettepaneku, lisaelarve vastu võtta redaktsiooni komisjoni andmata, sest redaktsiooni komisjoni liikmed on selle juba läbi vaadanud.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

**6. Sooviaval-
dus Vabariigi
Valitsusele
riigi 1926./27. a.
lisaelarve nr. 2
puhul.**

Aruandja **K. Tonkman** (loeb): Riigikogu avaldab soovi, et riigi 1926./27. a. lisaelarves nr. 2, erakorralised kulud, teedeministeerium, peatükk V, mereasjanduse peavalitsus § 10, kühvelgreiferite muretsemiseks Tallinna sadamale määratud krediit 700.000 marga suuruses saaks tarvitatud kodumaal vastavate sisseseadete valmistamiseks.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on sooviavaldus vastu võetud.

7. Hoolekande Sotsiaalkomisjoni seaduse muutmise seadus — III lugemisel. aruandja **A. Toomel** kannab ette ja nähtava enamusega võetakse vastu seaduseelnõu pealkiri.

Hoolekande seaduse muutmise seadus.

Aruandja **A. Toomel** (loeb):

„Riigikogu poolt 19. juunil 1925. aastal vastuvõetud hoolekande seaduse („R. T.“ nr. 120/121 — 1925. a.) § 210. p. p. 2. ja 3. muudetakse ja pannakse maksma järgmistena:

2) käesolevas seaduses tähendatud hoolekande kavad peavad kokku seatama 1. jaanuariks 1928. a.; maakonna ja linna omavalitsuste poolt alluva piirkonna kohta väljatöötatud kavad esitatakse töö-hoolekandeministeeriumile heakskiitmiseks 1. juuliks 1927. a.;

3) käesolevas seaduses ettenähtud hoolekandeesutused, nagu lastekodud, vanadekodud, vigastekodud, rinnalaste- ja emadekodud jne., kutsutakse ellu kümne aasta jooksul arvates 1. jaanuarist 1926. a., kusjuures omavalitsuse asutused kokku seavad kavad 1. juuliks 1927. a. nende asutuste ellukutsumise järjekorra kohta ja saadavad need teadmiseks töö-hoolekandeministeeriumile; töö- ja hoolekandeministeerium kutsub asutusi ellu ja teostab käesoleva seadusega riigi kohuseks tehtud hoolekande ülesannete ülevõtmist omavalitsuse asutustelt töö-hoolekandeministri poolt maksmapandud ja Riigikogu poolt lubatud krediitidega kooskõlasolevate määruste ulatuses.“

Käesolev seaduseelnõu vaadati läbi redaktsiooni komisjoni liikmete poolt. Panen ette, seaduseelnõu vastu võtta järgmiste redaktsiooniliste parandustega: sissejuhatava osa lõpus sõna „järgmistena“ asemele võtta „järgmiselt“; punkt 2. esimeses reas sõna „peavad“ asemele võtta „peab“; punkt 3. kuendas reas pärast sõna „töö-“ kustutada „ja“; seitsmendas reas sõna „riigi“ asemele võtta „riigile“.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu tekst ühes redaktsiooniliste parandustega vastu võetud.

Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu lõpuhääletamisel vastu võetud.

Aruandja **A. Toomel**: Et seaduseelnõu redaktsiooni komisjoni liikmete poolt läbi vaadatud, panen ette, seaduseelnõu vastu võtta redaktsiooni komisjoni andmata.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

8. Petseri ja Narva-taguste maade kinnisvarade kinnistamise seadus — III lugemisel. Üldkomisjoni aruandja **J. Holberg** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega seaduseelnõu pealkiri ja § 1.

Petseri ja Narva-taguste maade kinnisvarade kinnistamise seadus.

I.

Kinnistus komisjoni asutamine.

§ 1. Kinnistusraamatute ja -registrite siseseadmiseks Pihkva kubermangust Eesti külge liidetud ja Narva-taguste maa-alade jaoks asutatakse kohtuministeeriumi ametkonnas ajutine kinnistuskomisjon.

Aruandja **J. Holberg** (loeb):

§ 2. Komisjon koosneb esimehest ja liikmetest.

Esimehe määrab kohtuminister isikute seast, kes on kõrgema juriidilise haridusega ja kohtu või advokatuuri alal vähemalt viis aastat tegev olnud.

Liikmeid määratakse tarvilikul arvul. Osa nendest määratakse kohtuministri poolt isikute seast, kes on kõrgema juriidilise haridusega ja kohtu või advokatuuri alal vähemalt kaks aastat tegevad olnud; teine osa liikmeid määratakse kohtuministri poolt kokkuleppel põllutöoministriga maamõõtjate seast, kes maakorraldustöödega vilunud.

A. Rei (stp): Kuna väga võimalik on, et see seaduseelnõu enam redaktsiooni komisjoni poolt läbi vaadatud ei saa, teen ettepaneku, § 2. teha järgmised redaktsioonilised parandused: Võtta teise lõike 3. reas sõna „tegev“ asemele „tegevad;“ III lõike lõpus on öeldud „kes maakorraldustöödega vilunud“ — see ei ole nagu päris õige käänne Eesti keeles. Teen ettepaneku, III lõike lõpp redigeerida järgmiselt: „kellel vastav kogemus maakorraldustöös“, mis oleks õigem ja täpsem.

Juhataja **K. Einbund**: Aruandja ühineb nende parandustega. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 2. ühes redaktsiooniliste parandustega vastu võetud.

Aruandja **J. Holberg** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega §§ 3 — 13.

§ 3. Komisjoni esimehe võimkonda kuulub:

1) krediitide käsutamine;

2) komisjoni eeltööde korraldamine, nagu majandusülesannete täitmine, ruumide ja kantselei korraldamine, trükitööde tellimine, inventari muretsemine jne;

3) komisjoni tööde juhtimine korraldava üldkoosoleku poolt antud juhtnõotide kohaselt;

4) üldkoosolekute kokkukutsumine;

5) järevalve komisjoni osakondade ja liikmete tegevuse üle;

6) kantselei juhtimine.

§ 4. Komisjon tegutseb üldkoosolekuna ja osakondade ning üksikute liikmete kaudu.

§ 5. Komisjoni üldkoosolekud on kahte liiki, korraldavad ja kohtulikud.

§ 6. Korraldavast üldkoosolekust võtavad osa kõik komisjoni liikmed. Koosolekule võidakse esimehe korraldusel kutsuda nõuandva häälega maakorralduse komisjoni alaline liige, maksuinspektor ja maavalitsuse esitaja.

§ 7. Korraldava üldkoosoleku võimkonda kuulub:

1) komisjoni tegevuse jaoks juhtnõotide väljaandmine;

2) komisjoni esimehe asetäitja valimine, kelleks võib olla ainult juriidilise haridusega liige;

3) maa-ala hüpoteeqingirkondadeks jaotamine;

4) osakondade moodustamine, nende juhatajate ja liikmete määramine; juhatajaks võib olla ainult juriidilise haridusega liige;

5) hüpoteeqingirkondade jaotamine osakondade vahel;

6) kõikide nende küsimuste lahendamine, mis komisjoni esimees ette paneb;

7) kaebuste lahendamine, mis osakondade juhatajate ja liikmete distsiplinaar-vastutuse kohta käivad.

§ 8. Üldkoosoleku kohtulikud istungid on teiseks astmeks, kuhu võib kaevata osakondade otsuste ja korralduste peale korras, mis käesoleva seaduse teises osas ette nähtud.

§ 9. Üldkoosoleku kohtulikkudest istungitest võtavad osa komisjoni esimees või tema asetäitja ja vähemalt kaks liiget; istungist ei võta osa selle osakonna juhataja ja liikmed, kelle otsus on arutamisel.

§ 10. Kui töörohkus nõuab ja komisjoni liikmete arv lubab, võib komisjoni üldkoosoleku kohtulikke istungid kahes või mitmes koosseisus pidada.

§ 11. Komisjoni osakondade ülesandeks oma ringkonnas on:

1) teadete kogumine maaüksuste omanikkude ja pidajate üle, samuti ka nende üle, kellel on maaüksuse peal mõni asiõigus, peale omandusõiguse;

2) avalikkude kuulutuste läbi isikute väljakutsumine, kellel on omandusõigus või mõni muu asiõigus kinnistusele kuuluvate maaüksuste peale; nende ülekuulamine ja tõenduste vastuvõtmine;

3) nimekirjade kokkuseadmine maaüksuste, nende omanikkude ja pidajate kohta ning nende kohta, kellel on mõni muu asiõigus maaüksuste peale;

4) Notariaalseaduse §§ 353. ja 354. ette-
räähtud otsuste tegemine.

§ 12. Komisjoni osakonna üksikute liikmete peale võib osakond panna järgmised toimetused:

1) eelmises paragrahvis tähendatud nimekirjade revideerimise kohta peal;

2) maaüksuste pidajate ja võõra maa peale õiguste avaldajate seletuste ärakuulamise ja protokolleerimise;

3) avalduste tegijate poolt esitatud tõenduste revideerimise;

4) dokumentide vastuvõtmise;

5) järelevaatuse toimetamise ja ümbruselanikkude ning tunnistajate ülekuulamise.

§ 13. Komisjonil on pitsar, millega varustatakse kõik komisjoni või tema osakondade poolt väljaantavad dokumendid.

Aruandja J. Holberg (loeb):

II.

Kinnistusraamatute sisseseadmise kord.

A. Üldmäärused.

§ 14. Kinnistusraamatud ja -registrid seatakse kokku praegumaksva süsteemi järgi (Notariaalseaduse §§ 303 — 335), kusjuures aga kinnistusraamatute pidamine kinnisvara juriidiliste omaduste järgi kaotatakse (Not. ead. § 306).

A. Rei (stp), kohalt: Siin on klambrites „(Notariaalseadus §§ 305 — 335)“. Peaks olema „(Notariaalseaduse §§ 303 — 335)“. Kui seda trükiüksuseks lugeda, siis siin redaktsioonilist parandust vaja ei ole. (Aruandja J. Holberg: See on parandatud.)

Juhataja K. Einbund: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 14 vastu võetud.

Aruandja J. Holberg kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega §§ 15 ja 16.

§ 15. Hüpoteegiringkondade jaotamise aluseks võetakse praegused vallad, kusjuures täpne piiridest kinnipidamine kohustav ei ole.

§ 16. Hüpoteegiringkondade piirid määratakse lõpuliselt kindlaks komisjoni üldkogu otsusega tema peale pandud tööde lõpul; otsus peab sisaldama piiride täpset kirjeldust ja ta kuulutatakse „Riigi Teatajas“.

Aruandja J. Holberg (loeb):

§ 17. Kord kindlaks määratud hüpoteegiringkondade piirid ei muutu administratiivpiiride muutmise korral.

A. Rei (stp), kohalt: Ma teen redaktsioonilise paranduse, sõna „administratiivsete piiride“ asemel lugeda „administratiivpiiride“. (Aruandja J. Holberg: Siin on juba.)

Juhataja K. Einbund: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 17 vastu võetud.

Aruandja J. Holberg kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega §§ 18 ja 19.

§ 18. Komisjon käsitab oma asjaajamises juhtumistel, mis ei ole ette nähtud käesolevas seaduses, Tsiviilkohtupidamise, kohtu asutuse ja Notariaalseaduse määrusi.

§ 19. Lähemad juhtnöörid käesoleva seaduse elluviimiseks annab kohtuminister.

Aruandja J. Holberg (loeb):

B. Asjatoimetamise kord kinnistuskomisjonis.

§ 20. Komisjon kuulutab üldiseks teadmiseks oma tegevuse algatamisest ja kutsub üles kõiki isikuid, kellele kuuluvad omandus- või teised asiõigused maaüksuste peale, mis asuvad komisjonile alluvas maa-alas, nende õigusi üles andma komisjonile, pärast osakondade avamist aga kohalikule osakonnale ühes algdokumentide või muude kirjalikkude tõenduste esitamisega või niisuguste puudumisel teiste nende käes olevate tõenduste äratähtsustamisega, kuue kuu jooksul, kuulutuse „Riigi Teatajas“ ilmumise päevast arvates. Kuulutuses olgu tähendatud, et komisjoni otsuse põhjal võidakse kinnistusraamatutesse kanda ainult need õigused, mis nimetatud tähtajal üles antud, kuna kõik ülesandmata õigused komisjoni poolt sisse kandmata jäävad.

A. Rei (stp), kohalt: Teen redaktsioonilise paranduse. Teises reas sõna „algatamisest“ ei ole kohane sõna. Peaks olema „algamisest“.

Aruandja J. Holberg: Ühinen.

Juhataja **K. Einbund:** Aruandja on ettepanekuga ühinenud. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 20 ühes parandusega vastu võetud.

Aruandja **J. Holberg** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega §§ 21 — 91.

§ 21. Kuulutused avaldatakse ühekordselt esimehe korraldusel „Riigi Teatajas“, kohtukuulutuste ajalehes (Ts. kp. s. § 293) ja venekeelses tõlkes ühes venekeelses ajalehes komisjoni määramise järgi ning pannakse välja Eesti ja Vene keeles kohalikkude vallamajade ja kirikute juures komisjoni tegevuse piirkonnas.

§ 22. Teadaanne peab sisaldama maaüksuse nime, kui niisugune olemas on; tema pidaja ees-, isa- ja perekonnanime; pidamise õigusliku aluse, kusjuures, kui viimane ei põhjene omandusõiguse peal, nõutakse omaniku kohta samade teadete äratähendamist nagu pidaja kohta ja peale selle veel omaniku aadressi äratähendamist.

§ 23. Pidajaks loetakse see, kes maaüksust tegelikult kasutab, olgugi, et ta tunnistab omanikuks teist isikut.

§ 24. Saadud teadaanded revideeritakse tarbekorral juurdluse teel asjaosaliste ja teiste kohalikkude isikute ülekuulamise läbi ja täiendatakse ning parandatakse vastavalt saadud teadetele.

§ 25. Kui omandus- või mõni muu asiõigus põhjeneb kirjalikul dokumendil, siis tähendatakse, mis liiki see dokument on (algdokument või ärakiri, kinnistus, notariaal või kodune akt jne.), kelle poolt ja millal välja antud ja kus alal hoitakse.

§ 26. Kogutud andmete järgi seatakse kokku maaüksuste esialgsed nimekirjad, mis pärast osakondade loomist nendele üle antakse alluvuse järgi.

§ 27. Nimekirjad seatakse kokku valdade järgi, kusjuures iga maaüksus saab numbri, käies valla tsentrumist järjekorras spiraaljooneliselt läbi selle piirini; neid nimekirju parandatakse tarviduse järgi kogu komisjoni tegevuse kestel.

§ 28. Osakond saadab igale nimekirjas tähendatud omanikule või tema puudumisel pidajale, isiklikult nimelise kutse osakonna ruumidesse ilmuda teatavaks päevaks ja tunniks tarvilikkude seletuste andmiseks ja tõenduste esitamiseks oma õiguste kohta.

§ 29. Ilmumine kutse järele on sundslik. Juriidiliste isikute kohta käsitatakse Ts. kp. s. §§ 26 ja 27.

Esitavad omanikud oma õiguste kohta notariaalselt tõestatud lepingud, võidakse neid

nende palvel üle kuulamata jätta, vabastades neid ilmumise kohustusest.

§ 30. Isikut, kes kutset kätte saades, kindlaksmääratud tähtpäevaks ei ilmu, ilma mõjuvate põhjendusteta, karistatakse rahatrahviga kuni 2.500 m. ning kutsutakse välja uueks tähtpäevaks.

§ 31. Kui isik teise kutse peale ka ei ilmu, võetakse nimekirja järgi tema valdamisel olev kinnisvara hoolekande alla Ts. kp. s. §§ 1940. ja järgmistes ettenähtud korras, kui peremeheta vara, mille üle osakond vastava korralduse tegemiseks teatab kohalikule vaestelastekohtule.

§ 32. Ilmunud isikute samasust tõendatakse Notariaalsead. §§ 72. — 74. ettenähtud korras.

§ 33. Ilmunud kinnisvaraüksuse pidaja ja omanik vannutatakse ja vandetootus kirjutatakse vandeandja ja vandevõtja poolt alla ning lisatakse akti juurde.

§ 34. Pidajale pannakse ette üles anda, kellelt ta oma õigusi tuletab, täpse tähendamise, kus nimelt viimane elab.

§ 35. Kui eelmises paragrahvis nimetatud omaniku elukoht teada ja Eesti vabariigi piirides on, kutsutakse ta välja samal viisil, kui nimekirja ülesvõetud isik.

§ 36. Omaniku ülekuulamine, kelle elukoht teadmata või kes asub väljaspool Eesti vabariigi piire, võib ära jääda. Sel korral kuulatakse üle omaniku esitaja, kui see olemas, ja maaüksuse pidaja.

§ 37. Omanikule või tema esitajale pannakse ette:

1) oma elukoht üles anda, mille järgi Ts. kp. s. § 282. vastavalt äraantud kutse loetakse kutsutavale kätteantuks;

2) tema kinnisvara kohta käivaid dokumente ja muid tõendusmateriale komisjoni osakonnale esitada.

§ 38. Dokumentide kohta, mis avaldajal võimalik ei olnud kätte saada, on tema kohustatud teatama, kus neid alal hoitakse.

§ 39. Komisjonil ja tema osakondadel on õigus nõuda teateid ja dokumente kõikidelt isikutelt ja riigi-, omavalitsus- ning eraasutustelt.

§ 40. Dokumentide vastuvõtmise üle antakse kviitung. Avaldatud õiguste kinnistusraamatutesse kandmise korral antakse avaldajale tema poolt esitatud dokumentide asemel uued kinnistusaktid; vastasel korral saab avaldaja oma dokumendid tagasi.

§ 41. Omanikud ja pidajad kuulatakse üle kõikide nende andmete selgitamiseks, mis kinnistusregistri kõiki nelja osasse kantakse ning Notariaalsead. §§ 315 — 328. ära tähenda-

datud, niipalju kui need andmed praegu veel maksvaid õigusi puudutavad.

§ 42. Komisjoni osakond võib üksikuid kaasomanikke üle kuulamata jätta, kui ta teiste poolt antud ütelustega seisukorra küllalt selgitatuks arvab. Ülekuulamata jäänud kaasomanikkudele tuleb teatada, missugused õigused on otsustatud sisse kanda teiste kaasomanikkude seletuste põhjal.

§ 43. Avaldatud õiguste kitsendustest, asiõigustest, hüpoteekidest jne. teatab komisjoni osakond isikutele, kellele need õigused kuuluvad, või kelle kasuks õiguste kitsendused tehtud ja paneb neile ette 2 nädala jooksul esitada komisjoni osakonnale nende õigustesse puutuvad dokumendid või muud tõendused.

Komisjoni osakonnal on õigus esimeses lõikes tähendatud tähtaega asjaomaste isikute palvel pikendada mõjuvatel põhjustel.

§ 44. Isikut, kes enda kasuks niisuguste õiguste kinnistusraamatutesse kandmist nõuavad, mis dokumentaalselt küllalt tõendatud ei ole, pannakse ette nende õiguste tõenduseks tunnistajaid üles anda.

§ 45. Pärast avaldajate seletuste ärakuulamist ja dokumentide vastuvõtmist teeb komisjoni osakond määruse nende tõenduste kohta, millega tuleb täiendada toimetust.

§ 46. Iga maaüksuse kohta teeb komisjoni osakond kohaliku järelevaatuse ja juurdluse ümbruselanikkude ülekuulamise teel korras, mis §§ 62. — 72. ette nähtud.

§ 47. Avaldajate poolt ülesantud kohalikud tunnistajad kuulatakse üle maaüksuse kohalikul järelevaatusel pärast maaüksuse ettenäitamist.

§ 48. Avaldaja poolt ülesantud tunnistajaid, kes väljaspool kohaliku rahukohtuniku ringkonda elavad, võidakse üle kuulata nende eneste või avaldaja palvel rahukohtuniku kaudu, kelle ringkonnas nad elavad.

§ 49. Osakond teeb korralduse selle kohta, missugused maaüksused järkjärgult teataval tähtajal üle vaadatakse, teatab sellest kohalikele vallavalitsusele ja kutsub sama vallavalitsuse kaudu välja nende toimetuse kohale ülevaadatavate üksuste omanikud ja need tunnistajad, keda koha peal üle kuulatakse.

§ 50. Vallavalitsus seab kokku nimekirja, kuhu kantakse kaksteistkümmend isikut kohalolevatest kauaaegsetest kohalikkudest elanikkudest ja kui neid ei jätku, siis teistest kohalikkudest elanikkudest, kelle elukohad on nende maaüksuste ümbruses, mis on tähendatud komisjoni osakonna teadaandes. Nimekirja ei kanta isikuid, kes teenivad ülevaatusele kuuluvate maaüksuste omanikkude juures, nende abikaasasid ja tagandamisele kuuluvaid sugulasi ja hõimlasi (Ts.

kp. s. § 373.). Nimekiri esitatakse aegsasti osakonnale.

§ 51. Vallavalitsus saadab oma esitaja juurdluse juures olemiseks ning teatab aegsasti sellest juurdlust toimetavale osakonnale või osakonna liikmele.

§ 52. Nimekirja võetud isikud kutsutakse välja juurdluse tähtajaks.

§ 53. Nimekirja kantud ümbruselanikkudest valitakse loosi läbi 8 isikut, kes pärast vannutamist ülevaatusest osa võtavad. Nendest on igal omanikul õigus tema üksuse kohta käivast juurdlusest tagandada kaks isikut põhjust nimetamata.

§ 54. Juurdluse toimetaja kuulab üle iga maaüksuse kohta eelmise paragrahvi korras tagandamata jäänud ümbruselanikud, omandusõiguse ja muude asiõiguste selgitamiseks maaüksuse peale.

§ 55. Kui omandusõigus on tõendatud dokumentidega, mis on seatud korras tõestatud (Ts. kp. s. §§ 457. ja 459.), siis võib juurdluse toimetaja üle kuulata ainult kaks ümbruselanikku.

§ 56. Juurdluse toimetaja võib, kui seisukord eelpooltähendatud tõendustega küllalt selgitatud ei ole, juurdlust täiendada, üle kuulates oma äranägemise järgi selle maaüksuse piirimehi või teisi kõrvalisi isikuid.

§ 57. Tunnistajate (ümbruselanikkude) ütelused protokolleeritakse Eesti keeles, juhtumisel aga, kui nad Vene keeles antud, siis Vene keeles.

Protokollid kirjutatakse alla juurdluse toimetaja, tunnistaja, maaüksuse omaniku ja valla esitaja poolt.

§ 58. Kui kohalikul järelevaatusel ilmsiks tuleb maaüksus, mille omanik või tema elukoht teadmata või väljaspool Eesti vabariigi piire, ilma et temal kohapeal oleks seaduslik esitaja, siis tehakse selle kohta protokoll ja komisjoni osakond teatab sellest vastavale vaestelastekohtule tähendatud kinnisvara hoolkande alla võtmiseks.

§ 59. Vaidlused piiride kohta juurdluse alla ei käi ja kõrvaldatakse toimetusest.

§ 60. Pärast juurdlust määratakse asi osakonnas arutamisele ja kutsutakse ette omanik ja kõik isikud, kes õigusi on avaldanud käesoleva maaüksuse kohta.

§ 61. Asja kuulamisel käsitatakse Ts. kp. s. §§ 324., 327. — 329., 335., 338. ja 339.

§ 62. Komisjoni osakond otsustab:

1) keda tuleb maaüksuse omanikuna kinnistusregistrisse kanda;

2) kas ja missugused õigused tulevad samasse registrisse kanda kolmandate isikute kasuks.

§ 63. Otsuses tähendatakse maaüksuse kinnistusnumber, nimi, andes niisuguse kui seda seniajani ei olnud, asukoht ja suurus, niipalju kui seda võimalik oli juurdlusega selgeks teha.

§ 64. Maaüksused, mis ei seisa kellegi valduses, kantakse registrisse kui peremeheetud; samuti peremeheetuks kirjutatakse ka need üksused, mille kohta §§ 31. ja 58. käivad.

§ 65. Kui valdaja poolt avaldatud omandusõiguse kohta vaidlusi ei teki, siis on kinnisvara registrisse kandmiseks küllalt, kui avaldaja omandusõigus on kirjalikult tõendatud kohaliku vallavalitsuse või teise riikliku asutuse poolt või vande all antud tunnistajate üteluste või dokumentide põhjal on tõenäoliseks tehtud, et avaldaja isiklikult või tema eelkäija pidamise aega juurde arvates, on kinnisvara pidanud omandusvaldusel vahet pidamata vähemalt 10 aastat.

§ 66. Kui korda ei lähe tõendustega kindlaks teha tingimusi, mille tõttu omandusvaldamine muutub omandusõiguseks, pidaja valdamise algusmoment aga on kindlaks tehtud, siis kantakse viimane kinnistusregistrisse omandusvaldajana, seejuures tema valdamise algmomenti ära tähendades.

§ 67. Isik, kelle nimele kinnisvara eelmise paragrahvi järgi registrisse kantud, võib, kui kümne aasta jooksul tema valduse algmomentist arvates keegi vaidlust pole tõstnud, paluda kohalikku rahukogu teda omanikuks tunnustada iganemise tõttu (S. K. X k. I j. § 533.).

§ 68. Kui juurdlusel selgub, et valdaja avalduse peale vaatamata tema valdus ei ole iseseisev, vaid oleneb teatavast omanikust, siis kutsub komisjoni osakond asja arutamisele mõlemad isikud, tekkinud vastolu lahendamiseks.

§ 69. Kui kutsutud isik (§ 68.) avaldaja õiguste vastu vaidleb, siis talitab komisjoni osakond järgmiste §§ 70. ja 71. järgi, kui aga tema vastu ei vaidle, või võimalik ei olnud temale kutset kätte anda, siis toimetatakse §§ 66. ja 67. järgi.

§ 70. Kinnisvara õiguste kohta tekkinud vaidlused ei takista otsuse tegemist pärast poolte tõenduste läbikatsumist.

§ 71. Puutub vaidlus omandusõigusesse, siis otsustab komisjoni osakond, k. mb vaidlevatest pooltest kantakse kinnistusregistrisse omanikuna; teise poole õiguste kindlustamiseks kantakse ühtlasi kinnistusregistrisse vastav keelumärkus (Notar. sead. § 316. p. 3.).

§ 72. Kui vaidlus tekib omaniku ja isiku vahel, kes nõuab õiguste kinnistamist, selle maaüksuse kui võõra vara peale, siis otsustab komisjoni osakond, kas nõuet rahuldada või rahuldamata jätta ja viimasel juhtumisel, kas

teda kindlustada keelumärguse registrisse kandmise teel või jätta kindlustamata.

§ 73. Samuti toimetab komisjoni osakond, kui on tekkinud vaidlus õiguste järjekorra üle vara peal lasuvate võõraste õiguste vahel.

§ 74. Paragrahvide 71.—73. põhjal registrisse kantud kindlustuse märkused kustutatakse omaniku nõudel:

1) pärast 3 kuu möödumist arvates sissekandmise päevast, kui isik, kelle huvide kaitseks märkus sisse kantud, ei ole esitanud kohtutunnistust, et ta on nõudmise tõstnud kindlustatud õiguse tunnustamiseks;

2) vastava kohtumääruse põhjal kindlustuse mahakustutamise kohta.

§ 75. 10. okt. 1919. a. ja 29. juuni 1922. a. maaseaduste läbi tingitud muudatused õiguste suhtes teatava maaüksuse kohta kantakse kinnistusregistrisse siis, kui nad tegelikult maksmata pandud ja täide viidud, see on, kui valdus endiselt õiguse-kandjalt tegelikult üle läinud uuele kandjale; endise õiguse-kandja poolt avaldatud õigused kindlustatakse vastava märkuse kinnistusregistrisse kandmisega; maareformi peal põhjenevate, kuid veel täideviimata õiguste teostamine jääb endisel alusel põllutöoministeeriumi hooleks.

§ 76. Kinnistuskomisjon ei võta arutusele küsimust lepingu maksvuse kohta, mille peale maaüksuse valdaja oma õiguse põhjendab 29. juuni 1922. a. maaseaduse § 4. ja selle paragrahvi juures olevate märkuste 1. ja 2. põhjal.

Vaidluse tõstmise korral lepingu maksvuse kohta eelpooltähendatud seaduse paragrahvi põhjal kinnistab komisjon üksuse omanduse valdaja nimele, kui tema tiitlid teistele seadusnõuetele vastavad ja kannab registrisse vaidluse kindlustamiseks keelumärguse.

§ 77. Eelmises paragrahvis tähendatud vaidluse tõstmise õigus kustub samal alusel, kui kõikide teiste kinnistusraamatutesse kantud õiguste vastukäiv vaidluse tõstmise õigus.

§ 78. Kinnistuskomisjoni ja tema osakondade otsused kuulatakse ilmunud isikutele lõpuvormis kohe pärast asja arutamist; ilmutamata isikutele, kellel kutse käes, loetakse otsus kuulatatuks samal päeval.

§ 79. Osakonna otsuse peale võib edasi kaevata komisjoni kohtulikule üldkoosolekule kahe nädala jooksul, arvates kuulutamise päevast.

Kaebused antakse osakonnale korras, mis Tsiviil kp. s. §§ 786., 788.—790. ette nähtud.

§ 80. Kui osakonna otsus on tehtud hääleteenamusega, juhataja hääle vastu, siis käib see otsus üldkoosoleku revisjoni alla ka ilma kaebuseta.

§ 81. Asja arutamisel komisjoni üldkogus käsitatakse Tsiv. kp. s. §§ 767.—774.

§ 82. Komisjoni üldkoosoleku otsuse peale ei võida edasi kaevata.

§ 83. Pärast edasikaebuse tähtaja möödumist komisjoni osakonna otsuse peale või pärast üldkoosoleku otsustamist, kuulutatakse „Riigi Teatajas“ ja kohtulikude kuulutuste ajalehes (Tsiv. kp. s. § 295) omanikkude nimekirjad, kusjuures iga omaniku kõrval tähendatakse ära üksuse nimi ja kinnistusnumber.

Tähendatud kuulutustega avaldatakse üleskutse kõikidele isikutele, kes arvavad omal kuulutustes tähendatud kinnisvarade peale omandus- või teisi õigusi olevat, et nad nende maksmapanemiseks tõstaksid nõudmise vastavas kohtus 3 kuu jooksul, arvates kuulutuse „Riigi Teatajas“ ilmumise päevast; vastasel korral loetakse nende õigused kustunuks.

Ühtlasi avaldatakse komisjoni poolt ühes venekeelses ajalehes komisjoni määramise järgi venekeelne teadaanne kinnistusraamatute maksmahakkamise ja kinnisvarade omanikkude nimekirjade „Riigi Teatajas“ ning kohtulikude kuulutuste ajalehes avaldamise kohta, milles olgu ära tähendatud tähtaeg, milleni võidakse esitada eelmises lõikes ettenähtud nõudmisi. Peale selle pannakse see teadaanne välja Eesti ja Vene keeles kohalikkude vallamajade ja kirikute juures komisjoni tegevus-maa-alal.

§ 84. Kuulutuse avaldamise päevaks peavad kinnistusregistrisse kantud olema kuulutuses tähendatud kinnisvarade üksuste kohta lõpulikult kindlaksmääratud andmed.

§ 85. Kinnistusraamatud hakkavad maksma § 83. tähendatud kuulutuse avaldamisega.

§ 86. Pärast kuulutuse avaldamist (§ 83.) annab komisjon kõikidele õigustatud isikutele nende nõudmisel vastava kinnistusakti välja.

§ 87. Kinnistusraamatute maksmapanemise ajast arvates kaotavad maksvuse kinnistusaktidena kõik komisjonilt väljaantavate uute kinnistusaktide vastu ümbervahetamata jäänud endised kinnistusaktid, mille põhjal ei tõstetud nõudmisi.

§ 88. Eelmistes paragrahvides tähendatud komisjoni ja tema osakondade toimetused kui ka kinnistusaktide väljaandmine sünnib maksuta.

§ 89. Omaniku avalduse vastuvõtmise momendist alates, kuni § 83. tähendatud kuulutuse avaldamiseni, ei toimetata mingisuguste õiguste muutmise kinnistamist toimingut põhjal, mis pärast avalduse vastuvõtmist tehtud.

§ 90. Eelmises paragrahvis ettenähtud juhtumisel tuleb õiguse muutmiseks tarvisoleva kinnistamise asemel palve selle õiguse muut-

mise kohta ja kinnistamise nõusoleku avaldus isiku poolt, kelle varandus koormatakse, Notariaalsead. § 345. tähendatud avaldusraamatusse kanda. Õiguse muutmise kinnistatakse niipea kui isik, kelle kinnisvarasse see kinnistamine puutub, on lõpulikult selle kinnisvara omanikuks tunnustatud ja niisugusena registrisse kantud.

§ 91. Pärast kinnistusraamatute maksmahakkamist (§ 83.) toimetatakse kinnistamist Notariaalsead. §§ 336. — 369. ettenähtud korras.

Juhataja **K. Einbund**: Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu lõpuhääletamisel vastu võetud.

Aruandja **J. Holberg**: Et käesoleva seaduseelnõu redaktsiooni komisjoni liikmed läbi on vaadanud, siis teen ettepaneku, käesolevat seaduseelnõu redaktsiooni komisjoni mitte anda.

Ühes sellega konstateerin, et käesoleva seaduseelnõu § 21. on trükiviga, nimelt on seal „Ts. kp. s. § 293“, peab aga olema „§ 295“.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

9. Riigikogu istungjärgule vaheaja määramine.

Abiesimees **R. Penno**: Vanematekogu soovi kohaselt teen ettepaneku: „Riigikogu otsustab: 1) lõpetada käesoleva koosolekuga Riigikogu II istungjärg; 2) uuesti kokku astuda erakorraliseks istungjärguks 11. jaanuaril 1927. a.;" 3) — see on mitte vanematekogu soovil, vaid loomulik järeldus — võimaldada töötamine vaheajal kuni järgmise istungjärguni riigikaitse ja väliskomisjonile.

O. Pukk (põl): Teen ettepaneku, vanematekogu ettepanekus järgmine muudatus võtta: „Riigikogu järgmine istungjärg kokku kutsuda 18. jaanuaril 1927. a.“

K. Virma (stp): Mina arvan, et kui vanematekogu ettepanekut parandada tahetakse, siis peaks Riigikogule niisugust ettepanekut põhjalikumalt põhjendatama. Riigikogul on pärast jõuluid esimeses jões, silmas pidades riigi eelarvet, mis neil päevil Vabariigi Valitsuse poolt esitatakse, veel hulk tööd, missugust tööd Riigikogu peaks katsuma enne lõpetada, seni kui eelarve töö Riigikogule tuleb. Sellepärast ei ole ilma mingi põhjenda-

miseta vanematekogu otsuse muutmine sugugi õigustatud, ja Riigikogu peaks, oma tööd arvesse võttes, vanematekogu ettepanekut toetama.

Juhataja **K. Einbund**: Panen hääletamisele rkl. Puki ettepaneku. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 41 häält, vastu — 39 häält. (Vahelhüüe: Hääletada sedelitega!) On nõutud sedelitega hääletamist. Palun sedelid välja jagada. (Hääletatakse.) Poolt on 47 häält, vastu — 35 häält, erapoole-

tuid — 3 häält, seega on rkl. Puki ettepanek vastu võetud. Panen juhatuse liikme Penno ettepaneku ühes vastuvõetud parandusega hääletamisele. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 46 häält, vastu 27 häält, seega on ettepanek vastu võetud.

Päevakord on läbi.

Lõpetan koosoleku ja ühtlasi Riigikogu II istungjärgu.

Koosolek lõpeb kell 16.30.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu esimees **K. Einbund**.

Abisekretär **J. Piiskar**.